

Το αίτημα της δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Νέος παράγων στις εξελίξεις, το κίνημα κατά της ανεργίας και των διακρίσεων

ΚΩΣΤΑΣ ΦΙΛΙΝΗΣ

ΣΕ ΛΙΓΟ καιρό η Ελληνική Βουλή θα «συζητήσει» την πρόσφατη απόφαση της Διακυβερνητικής Διάσκεψης του Άμστερνταμ, προκειμένου να την επικυρώσει ή όχι. Από όσες πληροφορίες δίνουν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ο Έλληνας πολίτης δεν δυσκολεύεται να προβλέψει το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας στη Βουλή. Είναι γνωστό ότι στην πλειοψηφία τους οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ. θα ψηφίσουν υπέρ της επικύρωσης της απόφασης του Άμστερνταμ. Αλλά υπέρ θα ψηφίσει και το μεγαλύτερο μέρος των «υπερπατριωτών» και «δυτικοφάγων» βουλευτών και των δύο αυτών κομμάτων που από τη μεταπολίτευση του 1974, δηλαδή επί 27 χρόνια, εναλλάσσονται ως Κυβέρνηση και Αξιωματική Αντιπολίτευση. Ότι κι αν ψηφίσουν τα άλλα κόμματα της Βουλής (ΣΥΝ, ΔΗΚΚΙ, ΚΚΕ) είναι πρακτικώς βεβαία η επικύρωση.

Θα ήταν όμως εξίσου βέβαιο το αποτέλεσμα, αν το Σύνταγμά μας καθόριζε ως υποχρεωτικό ένα δημοψήφισμα, όπως γίνεται σε άλλες χώρες της Κοινότητας;

Όλα δείχνουν ότι σε μια τέτοια περίπτωση το αποτέλεσμα θα ήταν αντίστροφο. Και μάλιστα όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και στις περισσότερες από τις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γιατί όπως φαίνεται από τις δημοσκοπήσεις, ακόμη και από τις επίσημα διενεργούμενες από την Ευρωπαϊκή Ένωση, (αλλά και όπως το δέχονται οι σχολιαστές των ευρωπαϊκών πραγμάτων από όλο το φάσμα των πιο διαφορετικών απόψεων) *διογκώνεται η δυσαρέσκεια μέσα στους λαούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον τρόπο που εξελίσσονται τα πράγματα στους κόλπους της.*

Έως πού μπορεί να φτάσει αυτή η δυσαρέσκεια; Φαίνεται ότι οι ιθύνοντες ευρωπαϊκοί κύκλοι και προ πάντων τα μέλη των εθνικών κυβερνήσεων των χωρών-μελών που αποτελούν το παντοδύναμο Συμβούλιο της Ένωσης (που, αντίθετα προς κάθε δημοκρατική ευρωπαϊκή παράδοση διάκρισης εξουσιών, έχουν αυτοανακηρυχθεί ουσιαστικώς σε αποκλειστική νομοθετική και εκτελεστική εξουσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης) αυτοί λοιπόν προφανώς πιστεύουν ακόμη πως ό,τι και να γίνει θα μανουβράρουν συνεχώς την κατάσταση. Όταν πριν λίγα χρόνια είχαμε μπροστά μας το Μάαστριχτ, στο δη-

μοψήφισμα που έγινε το 1992, ο λαός της Δανίας, έστω και με ισχνή πλειοψηφία, αρνήθηκε να επικυρώσει τη συνθήκη του Μάαστριχτ. Τότε η πολιτική ελίτ του «Ευρωπαϊκού Συμβουλίου» σε συμφωνία με την ηγεσία των κομμάτων της Δανίας, «εμπουρδούκλωσαν» κυριολεκτικά την κατάσταση, και αγνόησαν, ως μη όφειλαν, τη δημοκρατικά και νόμιμα εκφρασμένη λαϊκή θέληση, «καλή» ή «κακή».

Αυτό βέβαια το πλήρωσαν ακριβά (και παρ' ολίγον πολύ ακριβά) κατά το δημοψήφισμα που προκήρυξε αμέσως μετά ο τότε πρόεδρος Μιτεράν στη Γαλλία. Παρ' όλο που οι δημοσκοπήσεις προέβλεπαν εδώ άνετη νίκη της επικύρωσης της Συνθήκης του Μάαστριχτ με 70% και άνω, εν τούτοις η επικύρωση πήρε την ισχνότατη πλειοψηφία του 51%. Είναι άραγε δύσκολο να καταλάβει κανείς τι θα σήμαινε όχι μόνο για τη συνθήκη του Μάαστριχτ, αλλά και γενικότερα για την Ευρωπαϊκή Ένωση αν αυτό το 51% κατέβαινε κάτω του 50%;

Και γιατί παρόμοιοι κίνδυνοι δεν θα προέκυπταν πολύ περισσότερο τώρα, τέλη του '97, με τα δημοψηφίσματα για την επικύρωση της απόφασης του Άμστερνταμ, όταν η δυσαρέσκεια των λαών της Ευρώπης στα έξι χρόνια που έχουν από τότε μεσολάβήσει *έχει ήδη πάρει νέες μορφές πανευρωπαϊκού αγωνιστικού μαζικού κινήματος;* Ποιος μπορεί να προβλέψει, άσχετα από τις επιμέρους εκτιμήσεις του για την απόφαση της Διακυβερνητικής Διάσκεψης του Άμστερνταμ, ότι αυτή πάρθηκε την ίδια ακριβώς στιγμή που επίσης στο Άμστερνταμ (και για πρώτη φορά στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης), διεξαγόταν ένα συλλαλητήριο στο οποίο είχαν συγκεντρώσει λαϊκές πορείες από όλες τις πρωτεύουσες των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με συνθήματα όχι εθνικιστικά και απομονωτικά, ούτε λαϊκιστικά και συντεχνιακά; Ότι δήλωναν άνδρες και γυναίκες ενάντια στην ανεργία, τη φτώχεια και κάθε είδους κοινωνικό αποκλεισμό; Ότι ήταν μαζί τους οικολόγοι και φεμινίστριες και πάμπολλοι αριστεροί πολίτες από ευρύ φάσμα της πολιτικής Αριστεράς; Και όλοι είχαν κεντρικά τους συνθήματα ΜΙΑΝ ΑΛΛΗ ΕΥΡΩΠΗ και ΤΟ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ ΜΑΣ ΕΝΩΝΕΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ!

Όλα αυτά μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι πολύ πέρα από

το τι θα πούμε στην ελληνική Βουλή και τι θα ψηφίσουμε στο θέμα της επικύρωσης, είμαστε υποχρεωμένοι ως ανανεωτική και ριζοσπαστική Αριστερά να ερευνήσουμε το θέμα της πανθομολογούμενης πλέον και ογκούμενης δυσαρέσκειας όσο το δυνατόν βαθύτερα.

Δεκαετία του '80: Άνοδος της δημοτικότητας της Κοινότητας και αιτίες της

Ας γυρίσουμε όμως κάμποσα χρόνια πίσω... Σε αντίθεση με τη σημερινή διευρυνόμενη αντιδημοτικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στη δεκαετία του '86 παρουσιάστηκε ένα *αντίστροφο φαινόμενο* ανάμεσα στους Ευρωπαίους πολίτες. Πράγματι είχε παρατηρηθεί συνεχής άνοδος της δημοτικότητας της Κοινότητας στους τότε Ευρωπαίους (βλ. δημοσκοπήσεις της εποχής). Πιστεύω ότι θα προσεγγίζαμε ικανοποιητικά την αλήθεια αν ισχυριστούμε ότι η άνοδος εκείνη οφειλόταν σε σοβαρά και καινοτόμα μέτρα που είχαν παρθεί ήδη στη διάρκεια της δεκαετίας του '70 και έγιναν αιτία να καταστήσουν σε λίγα χρόνια την Ευρωπαϊκή Ένωση ελκυστική στους πολίτες της. Τα σημαντικότερα ήταν δύο: α) Αμέσως μετά τη Διάσκεψη Κορυφής της Χάγης (1970) θεσμοθετήθηκε το *σύστημα «ιδίων πόρων»* της τότε Ευρωπαϊκής Κοινότητας, σύστημα που επέτρεψε να υπάρξει στην πορεία ένας άξιος λόγος για τότε Προϋπολογισμός της Κοινότητας με υπερδιπλασιασμό των εσόδων του. Αυτό είχε άμεσο αντίκτυπο στη χρηματοδότηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και αργότερα των Διαρθρωτικών Πολιτικών της Κοινότητας, πράγμα που δημιούργησε τη δυνατότητα να ασκηθεί παρεμβατική πολιτική με τη μεταφορά πόρων προς όφελος των αδύνατων κοινωνικών τάξεων και των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών της Κοινότητας. β) Ταυτόχρονα όμως η Διάσκεψη της Χάγης αποφάσισε και κάτι σημαντικότερο: θεσμοθέτησε το *Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο*.

Αυτό το ζεύγος μέτρων δεν ήταν καθόλου τυχαίο. Στην ιστορία των ευρωπαϊκών κρατών από την εποχή του Διαφωτισμού μέχρι και σήμερα η έννοια της Δημοκρατίας συνδέεται με το *αδιάσπαστο ζευγάρι Προϋπολογισμός-Κοινοβούλιο* και εκφράζεται με την απαίτηση: «*Μόνον οι εκλεγμένοι με άμεση, μυστική και καθολική ψηφοφορία αντιπρόσωποι του Λαού έχουν το δικαίωμα να ψηφίζουν νόμους και να επιβάλλουν φόρους*». Και η απαίτηση αυτή ίσχυσε μέχρι και σήμερα (επί 3½ αιώνες περίπου!) τόσο για κράτη εθνικά όσο και πολυεθνικά-ομοσπονδιακά. Για κράτη που είχαν προοδευτικές ή συντηρητικές κυβερνήσεις και με όλες τις ενδιάμεσες αποχρώσεις.

Η έκθεση Σπινέλλι. Η εκτίμηση της Ευρωβουλής για την Κοινότητα και για το δημοκρατικό έλλειμμα (1989)

Αρχές του 1984 συζητιέται στο Ευρωκοινοβούλιο, το εκλεγμένο από το 1979, η περίφημη έκθεση Σπινέλλι. Πρόκειται για ένα «Σχέδιο συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένω-

σης». Ο Π. Κ. Ιωακειμίδης πολύ εύστοχα έχει πει σχετικά με αυτό το Σχέδιο ότι «αντιπροσωπεύει, ιστορικά, το πρώτο ολοκληρωμένο κείμενο συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση με ρυθμίσεις που καλύπτουν τόσο τις οικονομικές όσο και τις πολιτικές πτυχές της ενοποίησης»¹. Και ακόμα ότι «υπήρξε επίσης το μοναδικό κείμενο συνθήκης που προήλθε από ένα εκλεγμένο κοινοβουλευτικό σώμα, το οποίο διεκδίκησε το ρόλο της συνταγματικής συνέλευσης»². Η έκθεση τελικά ψηφίστηκε με μεγάλη πλειοψηφία στις 14/2/84 και από τότε αρχίζει μια νέα περίοδος για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα που είναι και περίοδος αισιοδοξίας και ελπίδων για τους Λαούς της.

Τα χρόνια αυτά σημαδεύονται κυρίως από το σχέδιο για τη συμπλήρωση της εσωτερικής αγοράς και την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη. Στην έκδοση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «Δέκα χρόνια που άλλαξαν την Ευρώπη (1979-1989)», όπου συνοψίζεται η ουσία των αποφάσεων της Ευρωβουλής αυτής της δεκαετίας, αναφέρεται επί λέξει: «Κανένα κράτος-μέλος δεν είναι απρόσβλητο από τη διεθνή οικονομία και από τις κρίσεις που αναπόφευκτα συμβαίνουν. Αυτό σημαίνει ότι είναι περιορισμένη η ικανότητα ενός έθνους να αντιμετωπίσει ζητήματα, όπως η ανεργία, το περιβάλλον, η τεχνολογική επένδυση. Από την άλλη, είναι αυταπάτη να πιστεύουμε ότι μια μεγάλη εσωτερική αγορά μπορεί να δημιουργηθεί χωρίς να αλλάξουν οι νομισματικές και δημοσιονομικές πολιτικές που έχουν κοινωνικά και πολιτικά επακόλουθα. Ενώ μπορεί να υπάρξει κάποια αμφισβήτηση ως προς την πρόβλεψη του Προέδρου Ντελόρ ότι το 80% της δημοσιονομικής, οικονομικής και ίσως και της κοινωνικής ακόμη νομοθεσίας θα μπορούσε να έχει κοινοτική προέλευση ύστερα από 10 χρόνια, ωστόσο κανένας δεν αμφισβητεί ότι υπάρχει αυτή η τάση.

Με βάση αυτήν την προοπτική το Κοινοβούλιο αντιτίθεται στο γεγονός ότι οι εξουσίες που μεταβιβάστηκαν από τα εθνικά κοινοβούλια στην Κοινότητα, ουσιαστικά ασκούνται από το Συμβούλιο, το οποίο συνεδριάζει «κεκλεισμένων των θυρών» χωρίς να ελέγχεται από κανένα δημοκρατικό σώμα. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία για το δημοκρατικό έλλειμμα που υπάρχει στην Κοινότητα, όπως πιστεύουν το Ευρωκοινοβούλιο και η Επιτροπή, και όσο προχωρεί η Ευρώπη τόσο μεγαλύτερο θα γίνεται το έλλειμμα αυτό.

Η οροφή για τις δαπάνες της Κοινότητας έχει προσδιοριστεί στο 1,2% του Ακαθάριστου Προϊόντος της μέχρι το 1992, παρόλο που οι δαπάνες της έχουν φθάσει ήδη αυτή τη στιγμή (1989) το 1,05%. Η απόφαση αυτή έδωσε αρχικά μια ώθηση στην Κοινότητα αλλά το Ευρωκοινοβούλιο πιστεύει ότι μακροπρόθεσμα δεν θα είναι αρκετή. Αν παραμείνει το σημερινό περιορισμένο ποσοστό ανάπτυξης, θα χρειαστεί σχεδόν μια εκατονταετία για να φθάσουν οι δαπάνες της Κοινότητας στο 5% του Ακαθάριστου Προϊόντος της Κοινότητας. Πρόκειται για νούμερο κατά πολύ μικρότερο από αυτό των δαπανών των εθνικών προϋπολογισμών».

Η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων και η αποφασιστική της επίδραση στην πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης

Σε λίγους μήνες η ευρωπαϊκή μαζί και η διεθνής κατάσταση αλλάζουν απότομα. Στο διάστημα 1989 έως 1991 σημειώνεται η κατάρρευση του κομμουνιστικού καθεστώτος όχι μόνο στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, αλλά και στην ίδια την πρώην Σοβιετική Ένωση. Φοβούμαι ότι δεν έχει επαρκώς εκτιμηθεί η βαθιά επίδραση αυτής της κατάρρευσης πάνω στην πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, πάνω στον καινούριο τρόπο με τον οποίο οι ευρωπαϊκοί λαοί, ή καλύτερα οι Ευρωπαίοι πολίτες, αντιμετωπίζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση, προβάλλοντας καινούριες απαιτήσεις απ' αυτήν.

Κατ' αρχήν δεν υπάρχει πλέον ο διπολισμός στη διεθνή ζωή, δεν υπάρχουν οι δύο υπερδυνάμεις ΗΠΑ και ΕΣΣΔ. Κι όμως το γεγονός του διπολισμού σε όλη την περίοδο από τη λήξη του β' παγκόσμιου πολέμου μέχρι το '89-'91 έχει καθορίσει όχι μόνο τη γέννηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αλλά και τον τρόπο της δόμησης της. Υπήρχε τότε ο βάσιμος κίνδυνος να γίνει η Ευρώπη θέατρο πολέμου από τη σύγκρουση των δύο υπερδυνάμεων. Και ο φόβος των Ευρωπαίων από αυτόν τον κίνδυνο (σχετικό ήταν και το μαζικό πανευρωπαϊκό αδέσμευτο κίνημα Ειρήνης, κατά των πυραύλων κ.λπ.), σε συνδυασμό με την ανάγκη να αντιμετωπίσει η Ευρώπη τον αμερικανικό και γιαπωνέζικο οικονομικό ανταγωνισμό, είχαν οδηγήσει σ' ένα είδος συμβιβασμού ανάμεσα σε *ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία και ευρωπαϊκή κεντροδεξιά*, με κοινό παρονομαστή ένα νεοφιλελευθερισμό σε όλες τις αποχρώσεις του. Αλλά δεν επρόκειτο μόνο για το φόβο της σύγκρουσης μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων αλλά και για την ελπίδα μιας *αμοιβαίας εξασθένησης* και των δύο σε διάφορα ποσοστά. Τελικά ο «συμβιβασμός», υφιστάμενος επιδράσεις και πιέσεις από τα νέα κοινωνικά κινήματα πολιτών, όπως οικολογικά φεμινιστικά, ανθρωπίνων δικαιωμάτων γενικότερα, δημι-

ουργούσε ελπίδες για το μέλλον, αλλά, ως προς το παρόν, ο στόχος του «1992» για την ενιαία αγορά καθιέρωνε την παντοκρατορία της αγοράς και του «ελεύθερου ανταγωνισμού» που ενίσχυε το διεθνές ευρωπαϊκό κεφάλαιο σε βάρος των μισθωτών και των μικροαστικών στρωμάτων, σε βάρος της πλουραλιστικής κουλτούρας των ευρωπαϊκών εθνών και των μειονοτήτων τους.

Με την αποτυχία της περεστρόικας του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ και την κατάρρευση του κομμουνιστικού κόσμου σε Ανατολική Ευρώπη και κυρίως στην τέως Σοβιετική Ένωση, ο «συμβιβασμός» Κεντροδεξιάς και Σοσιαλδημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα γίνεται πλέον τελείως ετεροβαρής. Κλίνει υπέρ ενός νεοφιλελευθερισμού έντονα υποκριτι-

κού και ανάλγητου, ιδίως όπως εκδηλώνεται στις συνόδους των Διακυβερνητικών Διασκέψεων.

Στην καινούρια αυτή εποχή, την μετά το 1989, στον Ευρωπαϊκό χώρο, δυτικό, ανατολικό και Βαλκάνια σημειώνεται μια *έκρηξη νέων εθνικών ιδιαιτεροτήτων* που συμβάλλουν και αυτές αποφασιστικά, ώστε οι μορφές των σύγχρονων κοινωνιών να είναι πολύ διαφορετικές από ό,τι ήταν πριν λίγες δεκαετίες και να διαπερνώνται από ρεύματα εθνικιστικά, αλλά και αντιεθνικιστικά. Είναι βεβαίως ενθαρρυντικό το γεγονός ότι αυτή η έκρηξη των ιδιαιτεροτήτων αποτελεί αντικείμενο μελέτης από σεβαστό αριθμό νέων αλλά και παλαιότερων επιστημόνων. Αλλά είναι ταυτόχρονα και εξοργιστικό να βλέπουμε ότι σημαντικό μέρος του πολιτικού κόσμου στην Ευρώπη, ακόμη και μεγάλο τμήμα των σοσιαλδημοκρατών δείχνουν πλήρη ανεπάρκεια να αντιμετωπίσουν πρακτικά το φαινόμενο. Αντιθέτως, επιδιώκουν να εκμεταλλεύονται συγκεκριμένο εθνικισμό (συνήθως του έθνους τους) σε βάρος άλλου εθνικισμού με θύματα απλούς ανθρώπους των αντιτιθέμενων πλευρών.

Στο βάθος του προβλήματος βρίσκεται το γεγονός ότι ζούμε σ' έναν κατακερματισμένο κόσμο, σε κατακερματισμένες

κοινωνίες, και μας χρειάζεται ακριβώς ένας σύγχρονος δημοκρατικός ριζοσπαστικός αγώνας που έχει τη δυνατότητα, αν εξελιχθεί σωστά, να μας ανοίξει νέους ορίζοντες.

Κρίση αξιοπιστίας της πολιτικής και κράτος-έθνος

Στη σημερινή, τη μετά το '89 Ευρωπαϊκή Κοινότητα, συμβαίνουν πολλά παρόμοια. Εδώ θα ασχοληθώ με το κυριότερο: Θεμελιώδης ιδέα πάνω στην οποία εδράζεται η ίδια η ίδρυση μιας υπερεθνικής ένωσης λαών, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι ότι το κράτος-έθνος έχει αποδειχτεί πια ξεπερασμένο για τη λύση μιας σειράς προβλημάτων και θα έπρεπε, αν μεν αυτά είναι υπερεθνικά, να μεταβιβαστούν σε κάποιο δημοκρατικό υπερεθνικό θεσμό, και εάν είναι περιφερειακά, αυτά να μεταβιβαστούν σ' ένα θεσμό πλησιέστερο προς τους πολίτες, όπως είναι η περιφερειακή διοίκηση, η αυτοδιοίκηση, που επίσης να λειτουργούν δημοκρατικά.

Εν τούτοις, μέχρι και σήμερα, στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα τα προβλήματα εξακολουθούν να τα αφήνουμε να «λύνονται» από τα κράτη-έθνη (που είναι και κράτη-μέλη της Κοινότητας). Το αποτέλεσμα δεν πρέπει να μας εκπλήσσει: Τα φλέγοντα και ουσιώδη προβλήματα της μεγάλης πλειοψηφίας των πολιτών δεν λύνονται, είτε αυτά αφορούν τα κοινωνικά τους δικαιώματα, είτε αφορούν τα ατομικά και ανθρώπινα δικαιώματά τους.

Συνέπεια πρώτη: Οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών που αδυνατούν να λύσουν τα προβλήματα των πολιτών, χάνουν κάθε κύρος και αξιοπιστία, πράγμα που οδηγεί σε ανυποληψία τον πολιτικό κόσμο και την πολιτική γενικότερα.

Συνέπεια δεύτερη: Οι πολιτικοί, ιδιαίτερα των κομμάτων των εναλλασσόμενων στην κυβέρνηση, αναζητώντας τρόπους ν' αντιδράσουν σ' αυτήν την αποδοκιμασία των πολιτών προσφεύγουν σε δύο συνήθως μέσα, εν πολλοίς αλληλοσυνδεόμενα: α) *Μεταθέτουν τις ευθύνες για την κατάσταση αυτή έμμεσα στην ηγεσία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας* λέγοντας ότι τα μέτρα που παίρνουν ως κυβέρνηση αποτελούν *μονόδρομο* και οι πολίτες θα πρέπει «να κάνουν υπομονή μόνο για 1-2 χρόνια» που κατά κανόνα μετατρέπονται σε πολύ περισσότερα. β) Μεταθέτουν στον τόπο μας τις ευθύνες για την αδιέξοδη κατάσταση γενικότερα στην «Ευρώπη», στους Ευρωπαίους που «δεν μας καταλαβαίνουν», ή ακόμη και «ζηλεύουν», εμάς τους «από 3 χιλιάδων ετών Έλληνες» και άλλα παρόμοια εθνικιστικά, από εξοργιστικά μέχρι ευτράπελα.

Συνέπεια τρίτη: Το εκάστοτε κυβερνών κόμμα, μη μπορώντας να κατασιγάσει την εναντίον του κατακραυγή και προσπαθώντας να μπερδέψει τα χαρτιά, «προσφέρει» κρατικές θέσεις ή προτείνει «πολιτικές συνεργασίες» σε στελέχη άλλων κομμάτων και... όποιος «την πατήσει», επιδιώκοντας έτσι να φορτώσει σε άλλα κόμματα τα δικά του εσωτερικά προβλήματα.

Συνέπεια τέταρτη: Θα ήταν παράληψη αν αποσιωπούσαμε το «ιδιωτικό κεφάλαιο» (ξένο ή εγχώριο ή αμφίσημο) το οποίο έρχεται να «σώσει» τους πολίτες από τον εγχώριο

κρατισμό. Νέο μπερδεμα της τράπουλας με τα «λεγόμενα» *διαπλεκόμενα συμφέροντα*. Όλες οι κομματικές ηγεσίες τα επικαλούνται για τους άλλους, αλλά το αρνούνται για τον εαυτό τους. Όλα τα μεγάλα *Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης* κάνουν επίσης το ίδιο.

Αλλά τι γίνεται με τη διάκριση εξουσιών, νομοθετική, κρατική και δικαστική; Ως τώρα ξέραμε πως η *κρατική εξουσία* συχνά επενέβαινε αυθαιρέτως στις άλλες. Αλλά να που τώρα και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, με ευγένεια ή αυθάδεια, πασχίζουν να σε κάνουν να πιστεύεις πως η «Τετάρτη Εξουσία» επιδιώκει και να κυβερνά και να νομοθετεί και να δικάζει¹.

Ανάγκη δημοκρατικής θεσμικής μεταρρύθμισης της Κοινότητας

Ας κάνουμε τώρα μια συγκεφαλαίωση: Έδωσα ως τώρα μια πολιτική-εμπειρική περιγραφική παρουσίαση των γεγονότων και της πορείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την πρόθεση αναζήτησης δημοκρατικών πολιτικών επιλογών που να έχουν τις *μεγαλύτερες πιθανότητες* να αποβούν *προς όφελος των πολιτών της κοινοτικής Ευρώπης*.

Τόνισα την παγκοίμως αποδεκτή ιδέα ότι το κράτος-έθνος έχει πια αποδειχτεί ξεπερασμένο για τη λύση μιας σειράς προβλημάτων και θα έπρεπε, αν μεν αυτά απαιτούν δράση διεθνή, να μεταβιβαστούν προς λύση σε κάποιο δημοκρατικό υπερεθνικό θεσμό, αν δε απαιτούν δράση τοπική, να μεταβιβαστούν σε θεσμό πλησιέστερο προς τους πολίτες όπως είναι η περιφερειακή διοίκηση, ή αυτοδιοίκηση, που επίσης να λειτουργούν δημοκρατικά. Συνολικά μια δημοκρατική θεσμική συγκρότηση της Ομοσπονδίας των λαών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα έπρεπε να περιλαμβάνει τρία επίπεδα: α) Το επίπεδο της Ένωσης. β) Το επίπεδο του Έθνους. γ) Το επίπεδο της περιφέρειας.

Αυτό θα μπορούσε να έχει τις εξής συνέπειες: α) Τα σημερινά όργανα της Κοινότητας να πάρουν τελικά τη μορφή που έχουν στην εποχή μας τα ομοσπονδιακά κράτη. Έτσι το *Ευρωκοινοβούλιο* να είναι η *πραγματική πηγή εξουσίας της*, να ψηφίζει τους *νόμους* και τον *προϋπολογισμό της Ένωσης*. Πλάι στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να υπάρχει και μια *Κάτω Βουλή* εκλεγόμενη κατά ένα μέρος με άμεση ψηφοφορία από τους πολίτες και κατά ένα άλλο μέρος από τα εκλεγμένα περιφερειακά όργανα καθώς και από τους «εταίρους» (εργοδοσία-μισθωτοί), με εκπροσώπηση των *γυναικών* που αποτελούν το μισό του πληθυσμού σε όλες τις ανθρώπινες κοινωνίες. Επίσης με εκπροσώπους άλλων «μειονοτήτων» ή «διαιαφεροτήτων» που θα παρουσιάσουν στην κοινωνική πράξη μια αξία λόγου παρουσία.

Τέλος, σχετικές αλλαγές πρέπει επίσης να γίνουν στη σημερινή *Επιτροπή* (Κομισιόν) της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και στο σημερινό *Ευρωπαϊκό Δικαστήριο*: Η Επιτροπή πρέπει να εξελιχθεί σε επισήμως αναγνωρισμένη *Κυβέρνηση* της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα πρέπει να παίρνει ψήφο επι-

στοσύνης από τις δυο Βουλές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα μέλη δε (οι Υπουργοί) αυτής της «Ευρωπαϊκής Κυβέρνησης» θα υποδεικνύονται όχι όπως σήμερα από τις εθνικές κυβερνήσεις που αποτελούν εκτελεστικές εξουσίες, αλλά από τις αντίστοιχες εθνικές Βουλές. (Δεν προχωρώ σε λεπτομέρειες, ούτε άλλωστε χρειάζονται στο παρόν άρθρο μου). Σε ό,τι αφορά τώρα το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, αυτό *άριστα έχει πράξει* και ντε φάκτο ανέλαβε ουσιαστικές εξουσίες, τις οποίες, θέλοντας και μη, όλοι αναγνώρισαν! Θα πρέπει ωστόσο τα συγκεκριμένα μέλη του να ορίζονται όχι από τις εθνικές κυβερνήσεις αλλά να υποδεικνύονται δημοκρατικά από τον νομικό κόσμο του κάθε κράτους-έθνους.

Γεννιέται όμως το ερώτημα: Μιας τέτοιας ή παρόμοιας μορ-

τη πράξη αντίστασης στη νεο-φιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση. Η ιταλική εφημερίδα «Repubblica» έγραφε: «Εκείνες τις ημέρες η Γαλλία μιλούσε για λογαριασμό όλης της Ευρώπης. Με τον καρτεσιανισμό της εκφράζει μια σύγκρουση που, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, υπάρχει σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η Γαλλία είναι ένας είδος Βεζούβιου της Ευρώπης. Όταν η κοινωνική λάβα βγει έξω, το Παρίσι θα είναι το φυσικό της ηφαίστειο». Μερικοί βέβαια προσπάθησαν να πουν ότι επρόκειτο για την «τελευταία απεργία συντεχνιών». Άλλοι στον τόπο μας εξακολουθούν να βλέπουν «μονόδρομους» (και όχι μόνον η νυν κυβέρνηση, η οποία τουλάχιστον είναι δέσμια ενός χειρίστου παρελθόντος του ΠΑΣΟΚ). Ωστόσο οι Γάλλοι διανοούμενοι σε όλο

φής δημοκρατικό θεσμικό σχέδιο, πώς θα μπορούσε στην πράξη να προωθηθεί στις παρούσες δεδομένες συνθήκες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας;

Νέες δυνατότητες για την Ευρώπη. Καινούριες πολιτικο-κοινωνικές δυνάμεις αναδύονται. Για ένα νέο δημοκρατικό θεσμικό, πολιτικό και οικονομικό σχέδιο

Στη σημερινή μετα-μάαστριχτ εποχή χρειάζεται να στοχαστούμε πάνω στις *νέες κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις* για να δούμε ποιες νέες δυνατότητες ανοίγονται.

Αναφέραμε ήδη στην αρχή του άρθρου αυτού ότι για *πρώτη φορά στην ιστορία της ευρωπαϊκής ενοποίησης παρενέβη το μαζικό κίνημα Ευρωπαίων πολιτών με χαρακτηρισά πανευρωπαϊκό* (και με σύνθημα: «Το Μάαστριχτ μας ενώνει εναντίον του. Για μια άλλη Ευρώπη, ενάντια στην ανεργία και τον αποκλεισμό» στις παραμονές και κατά τη διάρκεια της Διακυβερνητικής Διάσκεψης του Άμστερνταμ, 14-6-97).

– Το γεγονός αυτό φυσικά και δεν παρουσιάστηκε «ως κεραυνός εν αιθρία». Ήδη από τον Δεκέμβριο του 1995 αναπτύχθηκε στη Γαλλία ένα ευρύ κοινωνικό κίνημα. Όλα έδειχναν ότι επρόκειτο για την πρώτη συλλογική και ενσυνείδη-

και μεγαλύτερη κλίμακα άρχισαν να τάσσονται δίπλα στο κοινωνικό αυτό κίνημα, μάλλον να μετέχουν σε αυτό. Και εν πάση περιπτώσει όλοι βλέπουν ότι σοβαρή ρήξη έχει προκληθεί και στην πολιτισμική ζωή της Γαλλίας μετά το κίνημα του Δεκέμβρη. Μια νέα γενιά διανοουμένων με λίγους από τους «παλιούς» εισβάλλει στη γαλλική ζωή.

– Λίγους μήνες μετά το Δεκέμβριο του '95 και συγκεκριμένα στις 30-31 Μαρτίου 1996 συνέχεται το Συνέδριο του Γαλλικού Σοσιαλιστικού Κόμματος. Η επίδραση της πρόσφατης λαϊκής παρέμβασης είναι έκδηλη. Στην προσυνεδριακή δουλειά έχει ήδη ψηφιστεί από το 40% των μελών και στελεχών του Κόμματος ένα κείμενο⁴ που επίσης επέδρασε στην κατοπινή πορεία του Σοσιαλιστικού Κόμματος αλλά και άλλων Κομμάτων της γαλλικής Αριστεράς (και του ΚΚΓ υπό τη νέα ηγεσία του Υ.). Αναφέρω μερικά από τα σημεία αυτού του αξιολόγου κειμένου που έχει τίτλο: Για μια νέα Ευρωπαϊκή Συνθήκη. Να γυρίσουμε τη σελίδα του Μάαστριχτ:

«Το μέλλον ανοίγει δύο δρόμους: να υποταχθούμε στη φιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση ή να αλλάξουμε την κατεύθυνση της Ευρώπης. ...Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι έτσι όπως φτιάχεται η Ευρώπη δεν αποτελεί στήριγμα για τους Ευρωπαίους μισθω-

τούς, ούτε για τους μισθωτούς του υπόλοιπου κόσμου. Ενάντια στις δημόσιες υπηρεσίες και στην κοινωνική πολιτική έχει επιβληθεί ο υπερεθνικός κανόνας που παραμερίζει τις κοινωνικές κατακτήσεις ή τα εξισωτικά εργαλεία του κράτους. ...Χρειάζομαστε μια νέα συνθήκη για να οικοδομηθεί μια ομοσπονδιακή και κοινωνική Ευρώπη... Το στοίχημα της «Ενιαίας Αγοράς», το στοίχημα του Μάαστριχτ περνούσε και μέσα από τον πολιτικό συμβιβασμό με τη χριστιανοδημοκρατία. Το στοίχημα αυτό απέτυχε. Η σοσιαλιστική στρατηγική είναι σε αδιέξοδο... Η οικονομική ενσωμάτωση δεν πρόκειται ποτέ με μηχανικό τρόπο να δημιουργήσει την πολιτική ενσωμάτωση, έστω κι αν η πρώτη αποτελεί αναγκαίο όρο για τη δεύτερη. Σήμερα κυριαρχεί μονον η οικονομική ενσωμάτωση. Η αποτυχία αυτή πληρώνεται με γενικευμένη κοινωνική αποδιάρθρωση, με αποσύνθεση των εθνικών οικονομιών που ακρωτηριάζει τις ανθρώπινες και εδαφικές συλλογικότητες. Πληρώνεται με συστηματική υπεξαίρεση της κυριαρχίας των πολιτών, άμβλωση κάθε ιδιαιτερότητας προς όφελος ενός τυποποιημένου πολιτισμικού μοντέλου και περιφρόνηση της πολλαπλότητας που είναι η πηγή του πολιτισμικού πλούτου της γηραιάς ηπείρου. Έτσι, προοδευτικά, όλα τα εργαλεία της ευρωπαϊκής ενσωμάτωσης στράφηκαν ενάντια στο αρχικό πολιτικό πρόταγμα, που απέβλεπε στις Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης... Είμαστε αποφασιστικά υπέρ της Ομοσπονδίας... Στην ιστορία της Γαλλίας και της Ευρώπης η κληρονομιά του Διαφωτισμού είναι πολύτιμη. Πρόκειται για θεμελιακή ταυτοτική αρχή. Η Φορολογία και ο νόμος πρέπει να ψηφίζονται από τους αντιπροσώπους του λαού, εκλεγμένους με άμεση ψηφοφορία. Η εκτελεστική εξουσία πρέπει να υπόκειται στους ελέγχους του Κοινοβουλίου. Η λήψη αυτών των αρχών στη διαδικασία της ευρωπαϊκής οικοδόμησης είναι ένας από τους λόγους που επέτρεψαν στις δυνάμεις της χρηματιστικής διεθνοποίησης να κάνουν εργαλεία τους τα ευρωπαϊκά όργανα. Η συγκρότηση ενός κράτους της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας είναι η απάντηση στην ανώνυμη δικτατορία των αγορών μέσα στη φιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση... Ο κίνδυνος είναι μεγάλος σήμερα να απορριφθεί μαζικά η ίδια η ιδέα της Ευρώπης από τους ευρωπαϊκούς πληθυσμούς. Οι μόνοι υπεύθυνοι γι' αυτό είναι όσοι συνεχίζουν να θεωρούν τη σημερινή φιλελεύθερη Ευρώπη ως τη μόνη δυνατή Ευρώπη που μπορεί να υπάρξει...

...Στη Γαλλία για την Αριστερά, αλλά και όχι μόνο, το έθνος είναι το δημοκρατικό καθεστώς: το πολιτικό του συμβόλαιο ελευθερία-ισότητα-αδελφότητα, τα εργαλεία ενοποίησης και ισότητας, ο δημόσιος τομέας, η κοσμικότητα (χωρισμός εκκλησίας από το κράτος), η κοινωνική ασφάλιση, η ιθαγένεια... Το διακηρύσσουμε: καμιά εγκατάλειψη κυριαρχικών δικαιωμάτων! Μόνον η μετάθεσή τους είναι αποδεκτή, εφόσον πραγματοποιείται υπέρ συγκροτημένων δημοκρατικών θεσμών... Είναι καιρός να ξεπεράσουμε τα πλέγματα κατωτερότητας στις σχέσεις μας με τους Γερμανούς... Η ως τώρα χρησιμοποίηση των Άγγλων ως αντίβαρο στη Γερμανία δεν ανοίγει κανένα ρεαλιστικό δρόμο. Όπως είναι καιρός να πάψουμε να

αντιπαραθέτουμε την Ευρώπη της Μεσογείου με αυτήν της Βόρειας Θάλασσας... Η στροφή της Γερμανίας προς ανατολάς, ως εναλλακτική λύση στην ευρωπαϊκή πολιτική ενοποίηση, περικλείει κοινωνικό κόστος για τους ίδιους τους Γερμανούς... Τέλος η γαλλο-γερμανική ενοποίηση είναι μη αναστρέψιμη. Περισσότερες από τις μισές οικονομικές ανταλλαγές των δύο χωρών γίνονται μεταξύ τους... Οι Γερμανοί μισθωτοί αντιμετωπίζουν όπως και οι Γάλλοι συνάδελφοί τους, τις ίδιες κοινωνικές απειλές, είναι προσηλωμένοι στις κατακτήσεις τους και από τις δύο πλευρές του Ρήνου οι μισθωτοί αισθάνονται ότι πρέπει από κοινού να τις υπερασπισθούν...

– Κάτω από την επίδραση των πιο πάνω γεγονότων έχουμε τις εξής πολιτικοκοινωνικές εξελίξεις: Στο μεν πεδίο των εργαζομένων αρχίζουν μετά το 1996 να μεταδίδονται οι κινητοποιήσεις των μισθωτών και των ανέργων και σ' άλλες χώρες της Ευρώπης και ξεκινούν οι προετοιμασίες για τις ευρωπαϊκές πορείες προς το Άμστερνταμ το '97. Στο δε τέλος του 1996 ολοκληρώνονται οι προσυνεδριακές εργασίες του Γαλλικού ΚΚ, όπου μπαίνουν οι βάσεις για τη συνεργασία με το Σοσιαλιστικό Κόμμα.

– Η χρονιά του 1997 είναι πλούσια σε γεγονότα που δείχνουν ότι η αγωνιστική δημοκρατική παρέμβαση των εργαζομένων είναι πια σε θέση να επηρεάζει αποφασιστικά τις εξελίξεις προς μια Ευρωπαϊκή Ένωση δημοκρατική με πρωτοπορία την Αριστερά.

Και στη μεν Αγγλία το Εργατικό Κόμμα με επικεφαλής τον τεχνοκράτη Τόνυ Μπλαιρ κερδίζει τις εκλογές, αλλά με πρόγραμμα σχεδόν... «θατσερικό». Στη Γαλλία όμως λίγο αργότερα, το Σοσιαλιστικό Κόμμα με επικεφαλής τον Ζοσπέν κερδίζει τις πρώτες εκλογές στις 25 Μαΐου στις οποίες κατέβηκε σε κοινό μέτωπο με το ΚΚ Γαλλίας, με το «Κίνημα Πολιτών» του Ζαν Πιερ Σεβενεμάν και με Οικολόγους, όπου όλοι τονίζουν ότι παρά τις προγραμματικές διαφορές τους δεν πρόκειται για κάποιο προσωρινό μέτωπο κατά της Δεξιάς αλλά για μια κοινή πορεία με μέλλον.

– Ιδιαίτερα σημαντική στάθηκε πάλι στις αρχές του Μαΐου '97 η ευρωπαϊκή πρωτοβουλία ευρωβουλευτών για την αντιμετώπιση της ανεργίας με επικεφαλής τον Άγγλο Ευρωβουλευτή Κεν Κόουτς⁵. Η έκκλησή τους για την πλήρη απασχόληση προτείνει την έκδοση ευρωομολόγων που θα χρηματοδοτήσουν επενδύσεις σε έργα υποδομής, τη μείωση του χρόνου εργασίας χωρίς μείωση αποδοχών και την αύξηση των θέσεων εργασίας στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών. Ο Κεν Κόουτς, κατά την επίσκεψή του στην Ελλάδα, εξήγησε πως όσοι ήσαν υπέρμαχοι της άποψης ότι η οικονομία πρέπει να βοηθά την απασχόληση, σήμερα διστάζουν να συνεχίσουν σ' αυτόν το δρόμο. Και αυτό δεν οφείλεται στο ότι οι κεύνσιανές τεχνικές δεν αρκούν πια. Αντιθέτως, είναι υπεραρκετές. Αλλά το κράτος-έθνος είναι πολύ μικρό για να αναπτυχθούν αυτά τα εργαλεία. Γι' αυτό χρειάζεται να ενεργήσουμε όλες οι χώρες μαζί⁶.

– Στα τέλη Μαΐου του '97 οικονομολόγοι από όλη την Ευρώπη αλλά και από την Ελλάδα με έκκλησή τους για «πλήρη απασχόληση, κοινωνική συνοχή και ισότητα» αποδεικνύουν πειστικά ότι η πολιτική του Μάαστριχτ για την Οικονομική Νομισματική Ενοποίηση (ONE) είναι αδιέξοδη, ότι οι περιοριστικές νομισματικές και δημοσιονομικές πολιτικές και οι περιοχές κοινωνικών δαπανών για να εκπληρωθούν τα κριτήρια σύγκλισης είναι επιστημονικά λαθεμένες, κάνουν τους ευρωπαϊκούς Λαούς δύσπιστους, ορισμένες φορές και εχθρικούς προς την ιδέα της ευρωπαϊκής ενοποίησης, υποσκάπτουν και την ίδια την υγιή δημιουργία του ευρωπαϊκού νομίσματος. Ακόμη και Γερμανοί Χριστιανοδημοκράτες και Τραπεζίτες ομολογούν τώρα ότι το περίφημο 3% ως ποσοστό-οροφή πλη-

επιχείρημα υπέρ της «αναγκαστικής» νεοφιλελεύθερης πολιτικής δείχνει μόνο την μία πλευρά του νομίσματος. Διότι την ίδια ώρα που φεύγουν από την Ευρώπη ευρωπαϊκά κεφάλαια, ταυτοχρόνως εισρέουν στην Ευρώπη κεφάλαια και αμερικάνικα και γιαπωνέζικα, διότι πιστεύουν ότι η ευρωπαϊκή αγορά είναι αρκούντως ευρεία, ώστε να μπορούν να καταναλωθούν και τα παραγόμενα προϊόντα τους στην Ευρώπη. Και δεν είναι μόνον αυτό. Ταυτοχρόνως οι Αμερικανοί και Ιάπωνες εργαζόμενοι έχουν επίσης ξεσηκωθεί και διεκδικούν καλύτερους μισθούς. Ας σημειωθεί δε ότι παλαιότερα οι Αμερικανοί πολίτες στην απόλυτη πλειοψηφία τους αποδοκίμαζαν τα συνδικάτα, ενώ τώρα (1997), με πλειοψηφία 44% έναντι 24%, υποστηρίζουν τους συνδικαλιστικούς

θωρισμού είναι επιστημονικά εν πολλοίς αυθαίρετο⁷.

– Η παγκόσμια πρόσφατη χρηματιστηριακή κρίση που εκδηλώθηκε στην Άπω Ανατολή (Ιαπωνία, Χογκ-Κογκ, Ν. Κορέα και όλες οι «μικρές τίγρεις») μήπως μας οδηγήει στη μεγαλύτερη παγκόσμια καπιταλιστική οικονομική κρίση ύστερα από την παγκόσμια κρίση πετρελαίου στις αρχές της δεκαετίας του '70; Ας μη βιαστούμε να βγάλουμε τόσο γενικά συμπεράσματα. Το βέβαιο πάντως είναι ότι καμιά σιγουριά δεν μπορεί να υπάρξει ότι στην τάδε συγκεκριμένη ημερομηνία θα έχει π.χ. η Γερμανία πετύχει τα περίφημα «κριτήρια» για την εισδοχή της στην ONE (Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση)!

– Όσοι καλόπιστα και με θέρμη υποστηρίζουν ότι η νεοφιλελεύθερη πολιτική, η ONE κ.λπ. αποτελούν μονόδρομο τόσο για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα συνολικά, όσο και για το κάθε κράτος-μέλος της ιδιαίτερα, χρησιμοποιούν συνήθως το εξής επιχείρημα: Στην Ευρώπη η αμοιβή της εργασίας είναι ήδη πολύ υψηλή σε σχέση π.χ. με Η.Π.Α., Καναδά και Ιαπωνία και επιβάλλεται αντιθέτως η μείωσή της, διότι αλλιώς θα σημειωθεί έξοδος των ευρωπαϊκών κεφαλαίων εκτός της Ευρώπης. Ωστόσο, κάθε μέρα γίνεται και πιο φανερό ότι το πιο πάνω

αγώνες. Τέλος νέα αγωνιστικά σωματεία εργαζομένων γεννιούνται και έρχονται σε σύγκρουση με τα παλιά γραφειοκρατικοποιημένα σωματεία που οι εργαζόμενοι τα εγκαταλείπουν⁸. Αυτά ανοίγουν νέες δυνατότητες για συντονισμό της πάλης εργαζομένων και ανέργων, όχι μόνον στα πλαίσια της Ευρώπης αλλά και ευρύτερα σε χώρες πέραν του Ατλαντικού αλλά και στην Άπω Ανατολή.

– Αλλά και κάτι που αφορά τις ΗΠΑ, τη μία από τις δύο υπερδυνάμεις, που απέμεινε ως «υπερδύναμη» ύστερα από την κομμουνιστική κατάρρευση. Εδώ δημιουργείται το εξής παράδοξο-αντιφατικό. Ενώ, όπως ανέφερα προηγουμένως, η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης το '89-'91 προκάλεσε στην Ευρώπη, τουλάχιστο μέχρι τώρα, ένα είδος πανικού και ηττοπάθειας στον κόσμο της σοσιαλδημοκρατίας, με υποχώρησή της προς θέσεις νεοφιλελεύθερες, αντιθέτως στις ΗΠΑ η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης δεν επιτρέπει πλέον στους κυρίαρχους κύκλους της αμερικανικής «υπερδύναμης» να επισείουν το φόβητρο του κομμουνισμού για να διώκουν τις αριστερές πολιτικές δυνάμεις και τα αγωνιστικά συνδικάτα. Είναι λογικό να περιμένει κανείς ότι το γεγονός τούτο θα συμβάλει και αυτό ώστε όλο και μεγαλύτερα τμήματα της ευ-

ρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας μαζί με την υπόλοιπη ριζοσπαστική, κοινωνική και οικολογική αριστερά να προτείνουν και να φέρουν σε πέρας ένα νέο ευρωπαϊκό θεσμικό, πολιτικό και οικονομικό σχέδιο που θα μπορούσε να έχει σαν σύνθημά του όχι απλώς «Να βάλουμε το άλογο της πολιτικής πριν από το κάρο της οικονομίας» αλλά πολύ πιο συγκεκριμένα και ουσιαστικά: «Να βάλουμε το άλογο των ανθρωπίνων και κοινωνικών δικαιωμάτων των Ευρωπαίων πολιτών πριν από το κάρο των δυνάμεων της αγοράς».

Βαδίζουμε προς «μοιραία» αδιέξοδα ή θα αξιοποιηθούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Ευρώπης στο σύγχρονο κόσμο, για μια δημοκρατική διέξοδο;

* * *

Η σύγχρονη Αριστερά στην Ευρώπη, *αν αποκτήσει αυτοπεποίθηση* είναι η μόνη πολιτική δύναμη που μπορεί να δράσει πρωτοποριακά ως πλέον δυναμικό και δημοκρατικό στοιχείο μέσα στις σημερινές πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις. Είναι αυτή που μπορεί να επεξεργαστεί ένα ευέλικτο και αντιανταρχικό σχέδιο για τη λύση των προβλημάτων της εποχής μας. Η «γηραιά» Ευρώπη στις ερχόμενες δεκαετίες φαίνεται ότι εκ των πραγμάτων καλείται να παίξει ένα ρόλο *όχι ευρωκεντρικό ούτε νεοαποικιακό* αλλά που να τείνει σ' ένα *παγκόσμιο διεθνισμό με ισοτιμία και αυτονομία*. Το μεγάλο πλεονέκτημα γι' αυτήν και για τον κόσμο είναι ότι διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα (βαθιές παραδόσεις ουμανισμού, ορθολογισμού και

«αποφασίζομεν και διατάσσομεν», με περιφρόνηση προς την αγωνία της μεγάλης πλειοψηφίας των πολιτών είναι μια μεθοδολογία αντιδημοκρατική που *δεν περνάει πια...* Όπως είδαμε, ήδη το κίνημα αυτό έχει προτείνει την έκδοση ευρωομολόγων για να καλυφθεί οικονομικά ένα σοβαρό μέρος ενός σχεδίου για τη δημιουργία 15 εκατομμυρίων νέων θέσεων εργασίας στην Ευρώπη μέχρι το έτος 2000. Αυτό το ευρωπαϊκό πρόγραμμα σε συνδυασμό με την εβδομάδα των 35 ωρών ποιος είναι σε θέση να το αποφασίσει και να ελέγξει την εφαρμογή του. Μήπως το σημερινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που εκφράζει τους συγκρουόμενους για «εθνικούς» λόγους Υπουργούς των «κρατών εθνών»; Πράγματι οι Ευρωπαίοι πολίτες δεν έχουν πια εμπιστοσύνη σε τέτοιους ξεπερασμένους θεσμούς.

πιθανότητα να λειτουργήσει αυτή η «λοκομοτίβα» πραγματικά υπέρ της Ευρώπης διότι θα υπάρχουν στις δύο αυτές βασικές χώρες σοσιαλιστικές κυβερνήσεις υποστηριζόμενες και ταυτόχρονα πιεζόμενες από ένα σοβαρό λαϊκό κίνημα κατά της ανεργίας και των διακρίσεων. Και μέσα σ' αυτές τις συνθήκες το Ευρωκοινοβούλιο με αληθινές νομοθετικές αρμοδιότητες θα μπορούσε ακόμα καλύτερα να ελέγχει την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς όφελος πραγματικά των πολιτών της.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλέπε Π. Κ. Ιωακειμίδης: Ευρωπαϊκή Ένωση, β' έκδοση, Θεμέλιο 1995, σελ. 70, πολύτιμες σχετικά με το θέμα μας πληροφορίες περιέχουν γενικά οι σελίδες 79-84 του βιβλίου.
2. Στο ίδιο.
3. Δίνοντας την πιο πάνω συνοπτική και αφαιρετική εικόνα ενός κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ενός κράτους-έθνους, ήταν φυσικό να έχουμε περισσότερο κατά νου το ελληνικό κράτος. Αυτό όμως καθόλου δεν σημαίνει ότι το μοντέλο που περιγράψαμε αδυνατεί να εικονίσει αυτό που πραγματικά συμβαίνει σε καθένα και από τα υπόλοιπα 14 σημερινά κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οι σχετικές συμπληρώσεις ή αφαιρέσεις που πρέπει να γίνουν για καθένα απ' αυτά εξαρτώνται από το χρόνο ένταξής του στην Κοινότητα, από τη γεωγραφική του θέση, από την παλαιότερη ιστορία του και κουλτούρα του, από το μέγεθος των εμπορικών και εν γένει οικονομικών του σχέσεων με τα άλλα κράτη-μέλη και τρίτα κράτη, από το κατά κεφαλήν εισόδημά του και την παραγωγικότητά του, από τον αριθμό των μεταναστών του, την κατάσταση των μειονοτικών του πληθυσμών, από την αποδοτικότητα του κρατικού μηχανισμού. Η χώρα μας, ως γνωστόν, βρίσκεται σε όλα σχεδόν αυτά τα σημεία στο τελευταίο σκαλοπάτι, κι ας έχει καταστεί πλήρες μέλος πριν δέκα οκτώ χρόνια, κι ήταν το ένατο κράτος κατά σειρά εισόδου στην Κοινότητα! Οι σχετικές ευθύνες ως γνωστόν βαρύνουν πρωτίστως το κόμμα που βρίσκεται σήμερα στην Κυβέρνηση, της οποίας η πολιτική, η μεθοδολογία και η νοοτροπία δεν αποδεικνύονται και τόσο καινούριες.
4. Δημοσιεύτηκε στην «Κυριακάτικη Αυγή» της 7/4/96, σελ. 15.
5. Η έκκληση είχε ήδη υπογραφεί από τον Ιούλιο του 1996 από 173 ευρωβουλευτές και 600 εθνικούς βουλευτές, εκατοντάδες συνδικαλιστές, στελέχη μη κυβερνητικών οργανώσεων, εκκλησιαστικούς ηγέτες και άλλες προσωπικότητες.
6. Βλ. Αυγή 6/5/97, σελ. 5 και 11/5/97 σελ. 29.
7. Βλ. Αυγή 21/9/97, σελ. 29.
8. Βλ. Αυγή 10/9/97, σελ. 12, Νέλσον Λιχτενστάιν: Εργάτες και διανοούμενοι και πάλι μαζί.
9. Βλ. Αυγή 23/11/97, Ανταπόκριση της Χριστίνας Πουλίδου.

Ύστερα από τη Διακυβερνητική Διάσκεψη του Άμστερνταμ ακολούθησε, στις 22-11-97, η Έκτακτη Σύνοδος Κορυφής στο Λουξεμβούργο, η οποία σημείωσε *παταγώδη αποτυχία*, όσον αφορά το κύριο θέμα της που ήταν *η καταπολέμηση της συνεχώς αυξανόμενης ανεργίας*. Στην ΑΥΓΗ διαβάσαμε την επομένη: «Η δυσπιστία συνόδευε τούτη τη σύνοδο Κορυφής πολύ πριν συγκληθεί. Η αποτυχία παρόμοιων προσπαθειών του παρελθόντος είχε πείσει την ευρωπαϊκή κοινή γνώμη πως, όπως δεν μαζεύεις αλάτι με στεγνό το δάχτυλο, έτσι δεν καταπολεμάται και η ανεργία με κλειστούς τους κρουνοί της χρηματοδότησης νέων θέσεων εργασίας. Η αντίληψη αυτή (που δεν ήταν προκατάληψη) επιβεβαιώθηκε προχθές στο Λουξεμβούργο, καθώς χάριν επίδειξης της πολιτικής τους βούλησης οι 15 με δυσκολία κατάφεραν να εντοπίσουν ένα ανεπαρκέστατο κονδύλι 10 δις. ECU για να στηρίξουν επί 5 χρόνια τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τα διευρωπαϊκά δίκτυα»⁹. Έχουμε ήδη μπει στο 1998 και οι διαδηλώσεις νέεργων και εργατών με τη συμμετοχή και επισήμων συνδικάτων στο Παρίσι χτυπήθηκαν από την αστυνομία και η κατάσταση οξύνεται, τα αδιέξοδα πυκνώνουν...

τρεισήμισι αιώνων κοινοβουλευτικής πρακτικής, παραδόσεις ισχυρού εργατικού κινήματος και κοινωνικού κράτους και πρόσφατα φεμινιστικού και οικολογικού κινήματος, τα προηγούμενα 15 χρόνια γνώρισε ένα αδέσμευτο κίνημα ειρήνης εναντίον του διπολισμού των δύο τότε υπερδυνάμεων, τελευταία δε ένα κίνημα σεβασμού των εθνών, των εθνικών μειονοτήτων τους και υποστήριξης των δικαιωμάτων των μεταναστών που προέρχονται από τον λεγόμενο Τρίτο Κόσμο.

* * *

Το πιο αισιόδοξο μήνυμα μέσα στη ζοφερή εικόνα του σύγχρονου κόσμου είναι *η αγωνιστική παρουσία, των κινητοποιούμενων λαϊκών δυνάμεων*, των Ευρωπαίων πολιτών με κύριο στόχο, στη φάση αυτή, *την καταπολέμηση της ανεργίας της φτώχειας και των διακρίσεων* που είναι ένα κίνημα όχι απομονωτικό ούτε συντεχνιακό, αλλά για μια ΑΛΛΗ ΕΥΡΩΠΗ. Το κίνημα αυτό μπορεί και πρέπει να αποτελέσει θετικό τράνταγμα και παράδειγμα προς μίμηση για τις πολιτικές και πνευματικές ελίτ στις χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το αριστοκρατικό πνεύμα των άκαμπτων «μονοδρόμων» που καταλήγει τελικώς στο αντιδημοκρατικό και αυταρχικό

Γι' αυτό *είναι πλέον υπερώριμο το σύνθημα να μετατραπεί το λεγόμενο σήμερα Ευρωκοινοβούλιο σε πραγματικό και κυρίαρχο νομοθετικό όργανο που θα αποφασίζει για όλα τα υπερεθνικά προβλήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Το κίνημα για την καταπολέμηση της ανεργίας θα γίνει έτσι πιο συγκεκριμένο και γι' αυτό θα γίνει και η χρησιμότητά του ως κινήματος πιο κατανοητή στους πολίτες της Ευρώπης. Όταν υπάρξει ένα τέτοιο πραγματικό Ευρωκοινοβούλιο, τότε το ευρωπαϊκό κίνημα κατά της ανεργίας θα έχει πού να απευθύνει τα αιτήματά του (διότι οι εθνικές κυβερνήσεις και τα εθνικά κοινοβούλια αποδείχτηκαν ανήμπορα να τα επιλύσουν). Κι ας προσθέσουμε κάτι το επίσης σημαντικό, ότι οι Ευρωπαίοι ψηφοφόροι θα παρεμβαίνουν πολύ πιο άμεσα στην εκλογή της Ευρωπαϊκής Κυβέρνησης.

* * *

Μάταια περιμέναμε τα τελευταία χρόνια ότι η Γαλλία και η Γερμανία θα μετατρέπονταν στη «λοκομοτίβα» για την πορεία προς μια αληθινά ομοσπονδιακή Ευρωπαϊκή Ένωση. Ήδη, αν υπάρξουν μέσα σ' ένα χρόνο αλλαγές και στη Γερμανία ανάλογες με τη νίκη του Ζοσπέν στη Γαλλία υπάρχει η